

UDK 323.3(001.5) : 949.71«18»
Izvorni znanstveni članak

Problemi i metode istraživanja društvene strukture nosilaca središnjih (političkih, privrednih i kulturnih) institucija u Zagrebu 1860—1873.*

AGNEZA SZABO

Muzej grada Zagreba, Zagreb, SFRJ

Uvod

Nakon pada neoapsolutizma počinje u Zagrebu od 1860. godine opsežna djelatnost nacionalnih krugova usmjerena na modernizaciju cjelokupnog javnog života, a napose na utemeljivanje neophodnih središnjih (političkih, privrednih i kulturnih) institucija građanskog društva u Hrvatskoj. Ta je aktivnost u razdoblju nešto više od jednog desetljeća, odnosno do uvođenja dualističkog sistema u Habsburškoj Monarhiji i do revizije Ugarsko-hrvatske nagodbe 1873. dala veoma vrijedne rezultate na svim poljima javnog života.

Pod institucijama razumijem u ovom radu zakonodavne, upravne i sudske oblasti; ustanove ili udruženja na području privrednog i kulturnog života, te u znanosti, i njihove novine, glasila i publikacije.

Osnovni problemi koje je trebalo riješiti na početku takvog istraživanja bili su: 1. izbor institucija, 2. izbor lista nosilaca (serija) i način njihove prezentacije, 3. način obrade i prezentacije znanstvenih rezultata. Prvi glavni problem koji se odnosio na izbor institucija, riješila sam na osnovi arhivske građe i literature koju ovdje, zbog opširnosti, ne mogu navoditi. U obzir sam uzela najprije već postojeće središnje institucije iz vremena ilirizma pa i ranije, a zatim one koje su osnovane 1860—1873. Nakon provedene selekcije prema značenju tih institucija za modernizaciju obradila sam ukupno 56 institucija, od toga: u oblasti političkih odnosa 27 (saberi, banske konferencije, politički listovi, upravno-političke i sudske vlasti); u oblasti privrednih odnosa 11 (ekonomske asocijacije, gospodarski listovi, Trgovačko-obrtnička komora, važnija po-

* Ovaj prikaz zasniva se na doktorskoj disertaciji koja je pod naslovom »Društvena struktura nosilaca središnjih (političkih, privrednih i kulturnih) institucija u Zagrebu 1860—1873.« prihvaćena i obranjena na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1983. Mentor ove disertacije bio je prof. dr Igor Karaman. Njemu zahvaljujem na poticaju i usmjerenjima prema ovom novom načinu istraživanja.

duzetnička udruženja); u oblasti kulturnih odnosa 18 (kulturne asocijacije, književne, prosvjetne i stručne publikacije; kulturno-umjetničke i znanstvene ustanove).

Drugi glavni problem odnosio se na izbor i utvrđivanje serija (lista) nosilaca središnjih institucija i na način njihove prezentacije. Taj sam problem riješila tako što sam za svaku pojedinu instituciju rekonstruirala zasebne serije njezinih članova ili sudionika. Pri tome sam kvantitativne podatke — gdje god je to bilo moguće — nastojala obogatiti i određenim kvalitativnim sadržajima. Zato su sve serije nosilaca rekonstruirane prema kategorijama aktivnosti: primjerice, stav pojedinih saborskih članova ili grupa prema određenim političkim problemima. Izradila sam serije prema socijalnim skupinama kao što su utemeljitelji, članovi ili funkcionari pojedinih institucija, urednici, suradnici ili pretplatnici pojedinih političkih ili drugih glasila. Na temelju tih razgraničenja ukupni je sastav nosilaca svih 56 središnjih institucija u Zagrebu 1860—1873. rekonstruiran *pomoću 150 serija*. Radi veće preglednosti i boljeg snalaženja u daljnjem radu izradila sam također zaseban »Popis institucija i lista« (ovdje Prilog I, str. 13). Njegovo je značenje u tome što prezentira šifre za svaku pojedinu instituciju i listu koje se zatim sistematski primjenjuju u cjelokupnom daljnjem istraživanju. Iz tih razloga smatram da je spomenuti »Popis institucija i lista« neposredni uvod u sadržaj i da omogućava bolje razumijevanje cjelokupne obrade podataka. Želim također upozoriti i na druge probleme glede rekonstrukcije spomenutih lista institucija. Prije svega serije ili liste nosilaca institucija u ovom radu nisam mogla naći ni u jednom našem arhivu. Neophodnu izvornu građu trebalo je, dakle, prije svega prikupiti. Zato sam prelistala gotovo sva raspoloživa glasila spomenutih institucija (razni službeni izvještaji, politički dnevници, novine, privredna i kulturna glasila, almanasi i spomenice, ljetopisi, kalendari i sl.). Našla sam bogatu građu o osnovnim problemima tih institucija i pojedinačne, veoma nepotpune popise članova tih institucija. Zato sam ih morala najprije sistematski ispisivati, a zatim sastaviti abecednim redom. Tek tako rekonstruirane serije nosilaca središnjih institucija bile su mi temelj za spomenuti »Popis institucija i lista« koji je time bio upotpunjen i u cijelosti šifriran. Treći glavni problem odnosio se na metode znanstvene obrade cjelokupnog materijala uključujući, dakako, i serije institucija. U tu sam svrhu izradila svojevrstni plan rada koji se sastoji od dva glavna dijela. U I. glavnom dijelu riječ je o središnjim političkim, privrednim i kulturnim institucijama i njihovim nosiocima u Zagrebu 1860—1873. dok je u II. glavnom dijelu akcent na strukturi *vodeće grupe* nosilaca središnjih institucija u Zagrebu 1860—1873. Obrada I. glavnog dijela podijeljena je u poglavlja već prema navedenim skupinama institucija: A. Političke institucije: historijat, liste nosilaca, njihov opis i analiza; B. Privredne institucije: historijat, liste nosilaca, njihov opis i analiza; C. Kulturne institucije: historijat, liste nosilaca, njihov opis i analiza; D. Skupni pregled svih nosilaca središnjih institucija s analizom njihova sastava prema intenzitetu sudjelovanja. Drugi glavni dio ima također četiri osnovne cjeline: A. Komparativna analiza udjela

članova vodeće grupe u funkcioniranju središnjih institucija; B. Pregled članova vodeće grupe središnjih institucija s njihovim karakteristikama generacijske i teritorijalne strukture; C. Zaključna razmatranja; D. Biografski pregled članova vodeće grupe.

I. SREDIŠNJE POLITIČKE, PRIVREDNE I KULTURNE INSTITUCIJE U ZAGREBU 1860—1873. I NJIHOVI NOSIOCI

A. Političke institucije: historijat, liste nosilaca, njihov opis i analiza

U ovom poglavlju sistematski je obrađeno svih 27 političkih institucija i to redoslijedom iz priloženog »Popisa institucija i serija«. Prema upravo spomenutom nacrtu teksta najprije slijedi historijat institucije, zatim su priklopljene serije nosilaca (također istim onim redoslijedom kako su citirane u »Popisu institucija i lista«). Nakon toga slijedi njihov opis i analiza. Ističem da je svaka institucija s pripadajućim serijama nosilaca, te odgovarajućim opisom i analizama, uključujući i znanstveni aparat, obrađena zajedno, pa stoga i predstavlja određenu mikrosintezu. *Historijat* svake institucije sadrži osnovne informacije o njezinom postanku, razvitku i funkcioniranju i osnovnim problemima u tijeku navedenog razdoblja. Kako iz navedene obrade proizlazi, problemi su uglavnom političke i financijske naravi. To jest političke institucije (sabori, banske konferencije, politička glasila) bavile su se prije svega traženjem najboljeg rješenja s obzirom na državnoopravni položaj Hrvatske, dok su privredne i kulturne institucije djelovale u vrlo teškim financijskim uvjetima. Usprkos nepovoljnim političkim i ekonomskim okolnostima gotovo sve središnje institucije dobile su moderne zakonske osnove uglavnom tek nakon sklapanja Ugarsko-hrvatske nagodbe (1868), a osobito nakon njezine revizije (1873). Minimalnu financijsku pomoć votirao je Sabor i najvažnijim privrednim i kulturnim institucijama (Gospodarsko društvo, Trgovačko-obrtnička komora, Narodno kazalište, Narodni muzej, Hrvatski glazbeni zavod, Sveučilište, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zemaljski arhiv i dr.). Prema tome, egzistencija tih institucija nije više isključivo ovisila o naklonosti darovatelja.

Neposredno nakon historijata svake institucije navode se *serije nosilaca* institucije i to pod istim onim šiframa te naslovom i redom kao u »Popisu institucija i lista«. Kako sam spomenula, sve su serije sastavljene na osnovi više relevantnih kategorija: član sabora ili banskih konferencija, urednik, suradnik ili pretplatnik političkih glasila; funkcionari ili činovnici upravno-sudskih oblasti. Osnovni redoslijed u pogledu rekonstrukcije serija s akcentom na abecednom redu jednak je za sve, što znači da se prezimena svih sudionika središnjih institucija, prezentirana u svakoj seriji, navode uvijek isključivo abecednim redom. Neposredno prije prezimena i imena svakog sudionika serije upisan je najprije uobičajeni *redni broj*. Zatim slijedi »*osobni broj*« koji je zapravo temeljni

redni broj pod kojim su svi sudionici središnjih institucija (političkih, privrednih i kulturnih) nabrojani u »Skupnom (abecednom) pregledu svih nosilaca središnjih institucija u Zagrebu 1860—1873.« o kojem će kasnije još biti riječi. Nakon rednog broja i osobnog broja slijedi prezime i ime sudionika, te kategorizacija osnovnih podataka o njemu. Primjerice, uz prezime i ime članova sabora uvijek se nalaze i osnovni podaci o njihovom izbornom području (zastupnik kotara ili grada, banski pozvanik). Osim toga, popisi članova sabora održanih 1861—1873. godine konstruirani su i šifrirani na temelju osnovnih problema: prema rezultatima glasanja i stranačkom grupiranju u odnosu na važnije državno-pravne i političke probleme; prema izboru u regnikolarne deputacije. Obradene su i skupine članova koje zbog različitih problema napuštaju sabor. Serije sudionika političkih glasila temelje se na suradnji u njima, s tim da sam uz prezime i ime svakog sudionika upisala, gdje god je to bilo moguće, i vrijeme trajanja njegove suradnje. Na isti način obradene su i serije sudionika upravnih i sudskih oblasti s tom razlikom da sam uz prezime i ime svakog sudionika označila i njegovu funkciju ili zvanje (kao što su savjetnik, dvorski savjetnik, perovođa, tajnik, predstojnik, poslužitelj, vježbenik, računovođa, mjernik i sl.) i vrijeme njihove suradnje. Prema navedenim kategorijama aktivnosti i suradnje sastavila sam 80 serija nosilaca političkih institucija.

Nakon lista nosilaca slijedi njihov opis i analiza. Uz neophodna tekstualna objašnjenja izradila sam brojne tabelarne preglede i kvantitativne pokazatelje aktivnosti unutar svake institucije. Utvrdila sam strukture članova pojedinih sabora ili političkih grupa. Dala sam pregled trajanja suradnje pojedinih grupa sudionika u političkim glasilima, ili utvrđivanje trajanja zaposlenosti u pojedinim upravnim i sudskim oblastima. Kao primjer ističem usporedbu saborskih grupa liste 2.5 (članova Sabora koji su 5. kolovoza 1861. glasali da se dalje raspravlja o odnosima s Austrijom) i liste 2.6 (članova Sabora koji su istog dana glasali da se dalje ne raspravlja o odnosima s Austrijom) i njihove suradnje u političkim glasilima 1861—1973. godine. Nakon provedene komparacije utvrdila sam da je grupa 2.5 pokazala znatno veću aktivnost od grupe 2.6. To jest grupa 2.5 sudjeluje u političkim glasilima 1860—1973. sa 31 aktivnosti ili 67,39%, a grupa liste 2.6 sa svega 12 aktivnosti ili 17,40%. Pri tome je grupa 2.5 realizirala blizu polovice svojih aktivnosti u glasilu Samostalne narodne stranke (*Domobran*), oko trećine svojih aktivnosti u glasilima Narodne stranke *Pozor* i *Novi Pozor*, a oko dvije desetine u glasilima unionista *Sloga* i *Narod*. Za glasila Stranke prava *Zvekan*, *Hervat* i *Hervatska* grupa 2.5 nije pokazala nikakvoga interesa. Članovi grupe 2.6 pokazali su, kako sam spomenula, znatno manju aktivnost od grupe 2.5. Pri tome su tri četvrtine svojih aktivnosti angažirali u glasilima Narodne stranke i oko četvrtine u glasilima pravaške i unionističke stranke (v. Tabelu 1, str. 21). Uspoređivala sam i glasanje saborske grupe 4.7 (unionista) u vezi sa saborskim adresama 1866. godine; zatim ponašanje (odnosno cijepanje) pojedinih saborskih grupa u radu Sabora u tijeku 1866. godine. Na kraju svakog poglavlja provedena je komparativna analiza sastava nosilaca različitih institucija. Komparativna ana-

liza sastava nosilaca političkih institucija u Zagrebu 1860—1873. provedena je zasebno za članove sabora i banskih konferencija, zatim za urednike i suradnike političkih glasila, te za funkcionare i činovnike upravnih i sudskih oblasti. Rezultati tih istraživanja odnose se na pregled i utvrđivanje kontinuiteta prelaska članova jedne takve institucije (primjerice članova sabora ili banskih konferencija) u drugu takvu ili sličnu instituciju. Pri tome je za svaku instituciju utvrđen faktor prosječne aktivnosti po jednom članu, tj. ukoliko institucija sudjeluje. Tako je, primjerice, kod članova Banske konferencije 1860/61 (lista 1.1) faktor prosječne aktivnosti po jednom članu 2,09, a kod članova Banske konferencije 1865. godine (lista 3.1) 2,48 po jednom članu. Nadalje, veoma visoki pokazatelj prosječne aktivnosti realizirali su i članovi Hrvatskog sabora 1868—1871 (1,94 po jednom članu). Zastupnici i virilni članovi ostalih sabora realiziraju znatno manju aktivnost (koeficijent prosječne aktivnosti po jednom članu 1,18—1,36). Najniži faktor aktivnosti realizirali su zastupnici iz Vojne krajine privremeno prisutni na Saboru 1861. godine (koeficijent aktivnosti 0,09 po jednom članu), dok zastupnici iz Vojne krajine prisutni na Saboru (1865—1867) nisu u ovdje obrađenim političkim institucijama realizirali ni jednu aktivnost (koeficijent 0,00).

Analizirala sam strukture suradnika, pretplatnika i urednika političkih glasila. Pri tome sam utvrdila trajanje njihove suradnje, uključujući i faktor prosječne aktivnosti, kao i pregled angažiranosti suradnika jednog političkog glasila u drugim takvim glasilima. Prema tim rezultatima evidentno je da glasila Narodne stranke (liste 8.2—12.2) često mijenjaju suradnike (faktor prosječne aktivnosti kreće se od 1,00 pa do maksimalno 1,63 po jednom članu), što nije slučaj kod ostalih političkih glasila. Glavni je razlog svakako činjenica što su glasila Narodne stranke u opoziciji, pa suradnicima, a napose urednicima, prijete progoni. U vezi s angažiranosti suradnika jednog političkog glasila u političkom glasilu druge stranke u razdoblju 1860—1873. interesantni su podaci prema kojima blizu četvrtinu suradnika novina Samostalne narodne stranke *Domobran* (lista 13.2) čine suradnici Narodne liberalne stranke (liste 8.2—12.2). U unionističkim novinama *Sloga* (lista 18.2) suradnici glasila Narodne liberalne stranke (liste 8.2—12.2) imaju također četvrtinu svojih članova. Razlog su političke polemike, ali i mijenjanje političkog kursa pojedinih suradnika. Na osnovi komparativnih analiza strukture funkcionara i činovnika središnjih upravnih i sudskih oblasti evidentno je, primjerice, da je prosječno vrijeme trajanja funkcije ili službe u tim institucijama od 1,68 (Vojna oblast za Krajinu) pa do maksimalno 4,71 (Banski stol). To drugim riječima znači da dio činovnika često mora mijenjati mjesto (jedan od razloga je svakako ukidanje pojedinih institucija) dok drugi ostaju i bez službe. O tome govore i faktori prosječne aktivnosti, odnosno prelaska zaposlenih činovnika ili funkcionara jedne središnje upravne ili sudske institucije u drugu takvu instituciju. Ta je aktivnost u razdoblju 1860—1873. od 0,00 (Zemaljsko računovodstvo) pa do maksimalno 1,83 (Dvorski dikasterij u Beču).

B. Privredne institucije: historijat, liste nosilaca, njihov opis i analiza

U ovom poglavlju obradila sam 11 privrednih institucija također redosljedom »Popisa institucija i lista«. Nadalje, svaka je institucija obrađena zasebno. Najprije slijedi *historijat*, zatim *liste nosilaca*, te njihov *opis i analiza*. Historijat institucije obrađen je jednako kao i kod političkih institucija. Isto vrijedi za prezentaciju lista nosilaca te njihov opis i analizu, uz određene specifičnosti. Tako su, primjerice, liste nosilaca izrađene na temelju kategorija: utemeljitelj, funkcionar (odbornik, vijećnik, ravnatelj i sl.); zatim podupirući član, dioničar banke ili štedionice, dok za urednike, suradnike ili pretplatnike gospodarskih listova vrijede iste norme kao i kod političkih glasila. Osim toga, uz prezime i ime tih sudionika označila sam također vrijeme pristupa instituciji, visine položenih utemeljiteljnih svota (ukoliko one nisu regulirane pravilima institucije) i svote koje još duguju pojedini utemeljitelji, vrijeme trajanja suradnje u instituciji. Prema navedenim kategorijama sastavila sam 23 liste nosilaca središnjih privrednih institucija u Zagrebu 1860—1873.

Gotovo sve od ranije postojeće gospodarske institucije: Hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo (1841), Prva hrvatska štedionica (1846), te Trgovačko-obrtnička komora (1851) nastavile su rad, dok su ostale osnovane u tijeku narednog razdoblja. Većina njih zadobila je, kako sam spomenula, moderne zakonske osnove koje su im barem u načelu osiguravale minimalnu financijsku pomoć. Ipak valja naglasiti da njihova egzistencija ne bi bila moguća bez trajne financijske pomoći njihovih utemeljitelja i podupirućih članova. Interesantno je također da je vrijeme trajanja suradnje u tim institucijama od jedne do 14 godina. To drugim riječima znači da pojedini članovi ili funkcionari tih institucija surađuju u njima u razdoblju 1860—1873. bez prekida. Ta je konstatacija to interesantnija što je pristup bio dobrovoljan, a suradnja u većini slučajeva ne samo besplatna nego po suradnika financijski obavezna. U nastavku istraživanja također je urađena komparativna analiza sastava nosilaca središnjih privrednih institucija u Zagrebu 1860—1873. Utvrdila sam ukupni porast sudionika tih institucija koji je potkraj 1873. godine 82,41% ili 806 novih suradnika prema godini 1860. Kao primjer ističem i suradnju članova jedne privredne institucije ili grupe u drugoj takvoj instituciji ili grupi. Kako sam mogla utvrditi najveći faktor prosječne aktivnosti realizirali su urednici i suradnici trgovačkog lista *Sidro* (faktor je prosječne aktivnosti 10,00 odnosno 4,00); zatim urednici *Gospodarskog lista* (prosječni faktor aktivnosti 4,00); te funkcionari Hrvatske eskomptne banke (prosječni faktor aktivnosti 3,57) i članovi Osrednjeg odbora Prve hrvatsko-slavonsko-dalmatinske gospodarske izložbe koja je održana u Zagrebu 1864. godine (faktor prosječne aktivnosti 3,06). Najniži faktor prosječne aktivnosti realizirali su članovi podružnih pododбора Prve hrvatsko-slavonsko-dalmatinske gospodarske izložbe (0,50), zatim suradnici novina *Radnički prijatelj* (također 0,50), te pretplatnici i suradnici *Gospodarskog lista* (faktor prosječne aktivnosti 0,51

i 0,95). Međutim pri ocjenjivanju tih rezultata treba voditi računa i o tome da svaka nova angažiranost i svaka nova suradnja znači u većini slučajeva preuzimanje novih obveza u prvom redu financijskih.

C. Kulturne institucije: historijat, liste nosilaca, njihov opis i analiza

U ovom poglavlju riječ je o sistematskoj obradi 18 kulturnih i znanstvenih institucija, također onim redosljedom »Popisa institucija i lista«. Metoda obrade jednaka je kao i kod političkih i privrednih institucija. Pri tome sam sastavila 47 lista (serija). I najvažnije kulturne institucije zadobile su u tijeku razdoblja 1860—1873. neophodne zakonske osnove kojima se reguliraju zadaci njihove djelatnosti na području kulture i umjetnosti, te znanosti. Neophodna financijska sredstva za svoje djelovanje imaju iz ovih izvora: prinosi utemeljitelja i podupirućih članova (često vrlo nesigurni), zatim vlastita sredstva (javne priredbe, izdavačka djelatnost), te primanje stalnih dotacija od nadležnih zemaljskih organa (Sabor, Zemaljska vlada). Pri tome valja naglasiti da su upravo u razdoblju 1860—1873. konstituirane dvije najvažnije znanstvene ustanove: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (1867) i Sveučilište (1874). U istom razdoblju započela su izlaziti i veoma vrijedna književna i znanstvena izdanja: primjerice *Književnik* (1864—1866) i *Vienac* (1869—1903), te znanstvena izdanja JAZU (1867—1874). Također ističem da sam na temelju opisa i analiza lista utvrdila da više od trećine utemeljitelja i podupirućih članova ne namiruje svoje financijske obveze. To su u prvom redu podupirući članovi Društva za povjesnicu jugoslavensku, te utemeljitelji i darovatelji za osnivanje Sveučilišta i Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.

Na temelju komparativne analize strukture sudionika u djelatnosti središnjih kulturnih institucija u Zagrebu 1860—1873. ističem istraživanja o porastu članstva te intenzitetu suradnje pripadnika jedne kulturne institucije u drugoj takvoj instituciji. Porast je najvažnijih kulturnih institucija u tijeku navedenog razdoblja u odnosu na 1860. godinu 60,18% (ili 1248 osoba). Zanimljivo je pri tome napomenuti da su najveći intenzitet porasta realizirale Pravoslavna akademija (ukupni je porast studenata u odnosu na 1860. godinu 86,77%), zatim Narodno kazalište (porast je glumačkog ansambla u odnosu na 1860. godinu 87,80%), te Društvo za povjesnicu jugoslavensku (porast je utemeljitelja u odnosu na 1860. godinu 72,31%, a povjerenika koji dobrovoljno agitiraju za napredak društva 69,86%).

Intenzitet suradnje članova jedne kulturne institucije ili grupe u drugoj sličnoj instituciji ili grupi kretao se od 0,01 pa do maksimalno 4,00. Pri tome su najviši intenzitet aktivnosti realizirali funkcionari Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (koeficijent je prosječne aktivnosti 4,00), zatim članovi gospodarskog odbora za osnivanje Sveučilišta i Jugoslavenske akademije (koeficijent 3,34; 3,93), te funkcionari Društva za povjesnicu jugoslavensku (koeficijent 3,23) i funkcionari Matice ilirske

(koeficijent 2,65). Istodobno najniži intenzitet suradnje pokazali su studenti Pravoslavne akademije (koeficijent 0,01). Međutim razlozi su neaktivnosti u tadanjih studenata financijske naravi.

D. Skupni pregled svih nosilaca središnjih institucija s analizom njihova sastava prema intenzitetu sudjelovanja

Rezultat istraživanja unutar te cjeline je serija: »Skupni (abecedni) pregled svih nosilaca središnjih institucija u Zagrebu 1860—1973.« Ističem da je ta serija mogla biti izrađena tek na osnovi svih 150 prethodnih lista nosilaca središnjih institucija. Pri tome je najprije konstruirana »kartoteka osoba« abecednim redom. Uz prezime i ime svake osobe, odnosno sudionika središnjih institucija, upisane su šifre institucija i lista (serija) i to redosljedom »Popisa institucija i lista«. Nakon toga provedena je numeracija kartoteke od 0001 do posljednje kartice koja završava rednim ili osobnim brojem 4545, što drugim riječima znači da je riječ o identifikaciji 4545 osoba odnosno nosilaca središnjih institucija u Zagrebu 1860—1873. Rezultati kartoteke osoba preneseni su u seriju, naprijed spomenuti »Skupni (abecedni) pregled...«.

Nakon analize podataka u spomenutoj kartoteci utvrdila sam da se raspon aktivnosti svih nosilaca središnjih institucija unutar pojedine serije kretao od 1,00 do maksimalno 35,00. Nadalje, svi su nosioci realizirali unutar 150 serija ukupno 10.139 aktivnosti, što je u prosjeku 2,30 po jednom članu. Međutim prema analizi serija svedenih na 56 institucija raspon aktivnosti kreće se od 1,00 do maksimalno 25,00 institucija. Ukupno realizirani broj aktivnosti sada je 8346, što znači da je prosječno utvrđeni »faktor aktivnosti« po jednom članu sada 1,84 (dakle ni dvije institucije!). Prema tome više od dvije trećine članova središ-

PREGLED AKTIVNOSTI ČLANOVA SREDIŠNJIH INSTITUCIJA U ZAGREBU 1860—1873. GODINE.

Ukupno aktivnosti po jednom članu u ‰	Svega članova u broju	u ‰	Svega aktivnosti u broju	u ‰
1,00	3.069	67,53	3.069	36,57
2,00	692	15,22	1.324	16,58
3,00	307	6,75	921	11,03
4,00	172	3,78	688	8,25
5,00	107	2,36	535	6,42
6,00	47	1,03	282	3,38
7,00	45	1,00	315	3,77
2 — 7,00	1.370	30,14	4.125	49,43
8 — 25,00	106	2,33	1.152	13,80
1 — 25,00	4.545	100,00	8.346	100,00

njih institucija angažirano je svega u jednoj instituciji (točnije 3069 osoba ili 67,53%). Među tom skupinom najbrojnije su zastupljeni činovnici različitih kategorija: primjerice perovođe ili pisari, oficijali, vježbenici, blagajnici, pomoćni službenici. Većina njih zaposlena je u upravno-sudskim oblastima u Zagrebu i to u Namjesničkom vijeću, zatim u pomoćnim uredima Zemaljske vlade, Zemaljskog glavnog zapovjedništva za Vojnu krajinu u Zagrebu, te kotarskim i županijskim oblastima u civilnoj Hrvatskoj i Slavoniji. Ostali članovi te skupine sitni su trgovci i obrtnici iz civilne i vojne Hrvatske, zatim svećenstvo, nešto učitelja i manji broj seljaka. U odnosu na članstvo u institucijama to su uz spomenute upravno-sudske oblasti većim dijelom Krajišnici koji su bili privremeno članovi Hrvatskog sabora 1861. i 1865. godine; zatim pretplatnici nekih političkih, privrednih i kulturnih glasila (*Pozor, Domobran, Sloga, Narod, Gospodarski list* i časopis *Dragoljub*); članovi izložbenih pododbora Prve hrvatsko-slavonske gospodarske izložbe u Zagrebu 1864; zatim podupirući članovi Društva za povjesnicu jugoslavensku, manji broj utemeljitelja Sveučilišta i Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, Društva sv. Jeronima, te studenti Pravoslavne akademije i članovi glumačkog ansambla Narodnog kazališta.

Oko trećina članova središnjih institucija (ukupno 1370 osoba ili 30,14%) angažirana je u dvije do maksimalno sedam institucija. Premda se socijalni sastav te skupine bitno ne razlikuje od sastava prethodne skupine, ipak treba kazati da među osobama koje su članovi pet, šest ili sedam institucija prevladavaju imućniji posjednici (koji uz to mogu biti također činovnici, svećenici, trgovci i sl.), jer članstvo u više institucija stoji i više novca. Prema listama institucija članovi te skupine većim su dijelom članovi hrvatskih sabora održanih u razdoblju 1860—1873, zatim podupirući članovi, funkcionari i utemeljitelji većeg dijela privrednih i kulturnih institucija. Svi zajedno realizirali su 4125 aktivnosti, što znači da je faktor prosječne aktivnosti po jednom članu 3,01. Treća skupina od ukupno 106 članova (ili svega 2,33%) angažirana je u najmanje osam do maksimalno 35 institucija. Za razliku od prethodnih dviju skupina to su većim dijelom veleposjednici (svjetovni i crkveni), visoki funkcionari političkih, privrednih i kulturnih institucija (primjerice dvorski savjetnici, predstojnici, predsjednici, profesori Akademije ili Sveučilišta), samostalni odvjetnici, liječnici, te veletrgovci i poduzetnici. Na planu sveukupnih aktivnosti od 8346 ta je grupa realizirala 1152 aktivnosti ili 13,80%. Istodobno je faktor prosječne aktivnosti unutar te grupe nosilaca 10,86 po jednom članu. Nadalje, članovi te grupe realizirali su unutar lista institucija 1742 aktivnosti što je 17,18% u odnosu na već citirani broj od ukupno 10.139. Prema tome je prosječni koeficijent aktivnosti članova te grupe u listama institucija 16,43 po jednom članu. Upravo te činjenice poslužile su mi kao kriterij na temelju kojega spomenutu grupu od 106 članova izdvajam u nastavku istraživanja kao »vodeću grupu« nosilaca središnjih institucija u Zagrebu 1860—1873.

II. STRUKTURA VODEĆE GRUPE NOSILACA SREDIŠNJIH INSTITUCIJA U ZAGREBU 1860—1873.

A. Komparativna analiza udjela članova vodeće grupe u funkcioniranju središnjih institucija

Kao neposredni uvod u ovu problematiku služi »Popis članova vodeće grupe, s oznakama lista u kojima su prisutni« (Prilog II, str. 24). Riječ je o identifikaciji svih 106 članova vodeće grupe i o pregledu njihovih aktivnosti. Lista je izrađena na temelju »Skupnog (abecednog) pregleda svih nosilaca središnjih institucija u Zagrebu 1860—1873.« pa je to razlog da »osobni broj«, zapravo redni broj serije ne ide ovdje uobičajenim redom.

U nastavku komparativnih analiza najprije je sastavljen »Pregled članova vodeće grupe u ukupnom sastavu pojedinih lista« koji pokazuje udio članova vodeće grupe u sastavu svake pojedine od 150 lista (Prilog III, str. 25). Rezultati su tih analiza pregled i utvrđivanje kategorija udjela članova vodeće grupe unutar pojedinih lista: intezitet udjela kreće se od 0,00 do maksimalno 100,00%. Radi bolje preglednosti i potpunijih analiza te sam kategorije sažela u četiri osnovne grupe: »veoma aktivni« (70—100,00%); »srednje aktivni« (40—70%); »slabo aktivni« (0,1—40%); i »neaktivni« (0,00%). Na osnovi tih analiza vidi se za koje probleme ili koje načine suradnje u svih 56 središnjih institucija članovi vodeće grupe pokazuju veći ili manji interes odnosno veću ili manju aktivnost. O tome svjedoče tabele: »Udio članova vodeće grupe na pojedinim listama prema kategoriji udjela po stupnju aktivnosti (Tab. 4, str. 29), te »Sintetski pregled skupina lista prema stupnju aktivnosti članova vodeće grupe« (Tab. 5, str. 30). Riječ je o rezultatima komparativne analize članova vodeće grupe i njihovih aktivnosti prema ukupnom broju serija institucija i utvrđenih aktivnosti unutar njih. Prema dobivenim rezultatima evidentno je da članovi vodeće grupe realiziraju u kategoriji »veoma aktivni« više od osam desetina svojih aktivnosti (80,95%); u kategoriji »srednje aktivni« blizu polovice (47,97%); u kategoriji »slabo aktivni« nešto više od desetine (14,48%); dok u kategoriji »neaktivni«, odnosno na području 21 liste, članovi vodeće grupe nisu uopće prisutni. U nastavku daljnjih analiza utvrdila sam također udio članova vodeće grupe u skupinama lista prema vrsti institucija (političke, privredne, kulturne). Prema tim rezultatima članovi vodeće grupe više od polovice svojih aktivnosti realiziraju unutar političkih institucija, od toga oko trećinu ili 29,33% unutar banskih konferencija i sabora (grupe lista 1.1—7.5); zatim 16% na području suradnje u političkim glasilima (grupa lista 8.1—19.2); te 8% u upravnim i sudskim oblastima (grupe lista 20.1—27.1). Nešto više od tri desetine svojih aktivnosti članovi vodeće grupe realizirali su u kulturnim institucijama, a samo 14,68% u privrednim institucijama. Smatram da ti podaci ilustriraju akutnost političkih borbi 1860—1873. i nerazvijenost privrede u zemlji.

B. Pregled članova vodeće grupe središnjih institucija, s njihovim karakteristikama generacijske i teritorijalne strukture

U svrhu analize generacijske strukture članova vodeće grupe središnjih institucija u Zagrebu 1860—1873. izradila sam najprije »Pregled članova vodeće grupe po osobnim karakteristikama generacijske (dobne) strukture«. Prema utvrđenim rezultatima raspon generacijske strukture članova vodeće grupe kretao se od 21 godine života do najviše 75 godina. Pri tome za 15 članova vodeće grupe nisam za sada mogla utvrditi životnu dob. Interesantno je da je oko sedam desetina članova vodeće grupe u životnoj dobi između 26 i 50 godina, tri člana između 61 i 75 godina, a svega šest članova između 21 i 25 godina, što znači da mlada generacija slabo sudjeluje u sastavu članova vodeće grupe i u rješavanju najvažnijih društvenih problema.

Teritorijalnu strukturu članova vodeće grupe prikazala sam prema porijeklu (to jest prema mjestu i regiji rođenja), te prema glavnom mjestu djelovanja u razdoblju 1860—1873. godine. Prema utvrđenim rezultatima 93 člana vodeće grupe (ili 87,73%) bili su rodom iz civilne i vojne Hrvatske, svega jedan iz Dalmacije, a četiri (ili 3,77%) iz Češke i Ugarske, dok za 8 članova vodeće grupe (ili 7,55%) za sada nisam mogla utvrditi mjesto rođenja. Gotovo polovica članova vodeće grupe, koja je bila rodom iz civilne Hrvatske i Slavonije, dolazila je iz područja civilne Hrvatske (ukupno 45 ili 42,15%); iz grada Zagreba bilo je rodom svega 16 članova vodeće grupe (ili 15,10% bez grupe »nepoznato«), a isto toliko, tj. 16 iz civilne Slavonije. Oko desetina članova vodeće grupe bila je rodom iz hrvatske Vojne krajine (ukupio 11 ili 10,38%), a svega 5 ili 4,72% iz slavonske Vojne krajine.

Teritorijalnu strukturu djelovanja članova vodeće grupe utvrdila sam za 101 člana, dok za preostalih pet članova te grupe nisam mogla za sada utvrditi glavno mjesto djelovanja. Više od polovice članova vodeće grupe djeluje 1860—1873. u Zagrebu (ukupno 58 ili 57,42% bez grupe »nepoznato«). Oko četvrtina članova vodeće grupe djelovala je na području civilne Hrvatske (ukupno 25 ili 24,75% također bez grupe »nepoznato«); osam članova ili 7,55% djelovalo je u civilnoj Slavoniji, dok su u Vojnoj krajini djelovala svega dva člana vodeće grupe. U gradu Rijeci djelovala su u navedenom razdoblju tri člana vodeće grupe, a u Beču 5 (funkcionari i činovnici Hrvatsko-slavonskog dvorskog dikasterija, odnosno Dvorske kancelarije). Ostale veoma interesantne aspekte u pogledu na strukturu članova vodeće grupe, kao što su primjerice socijalno i ekonomsko porijeklo, ili socijalni i ekonomski status nisam u sadašnjoj fazi istraživanja mogla uzeti u obzir. Bitni su razlozi činjenice što naša historiografija još nije ovladala jasnim kriterijima za kategorizaciju ekonomsko-socijalne strukture stanovništva na našem prostoru u prijelaznom razdoblju između feudalnog i građanskog društva. Budući da je za sada nemoguće provoditi ozbiljne kvantitativne analize na toj osnovi, izradila sam umjesto toga »Biografski pregled članova vodeće grupe« koji sadrži i osnovne elemente socijalne i ekonomske strukture koji nas interesiraju. Osim toga, pri izradi spomenutih biografija uzela sam u obzir i njihove aktivnosti u središnjim institucijama 1860—1873. Željela

sam time ukazati na još jedan način kako se prezentirani podaci u spomenutim listama ili serijama mogu koristiti.

Želimo li istraživati društvene strukture u 19. stoljeću ne možemo se više zadovoljiti isključivo kvalitativnim metodama i opisom pojedinih događaja. Za objašnjenje »masovnih« činjenica koje sastavljaju određene društvene strukture, kvantitativne su metode neophodne. Već dvadesetak godina kvantitativne su metode u središtu pažnje evropske i sjevernoameričke historiografije. Postoje brojni priručnici i rezultati istraživanja pomoću kompjutera i bez njega te banke podataka. Razumije se da se ne možemo mehanički poslužiti tim metodama i rezultatima u istraživanju hrvatske povijesti 19. stoljeća, jer smo ovisni o razini i dosadašnjim rezultatima historiografije i o osebnom povijesnom toku kojim se bavimo. Zato sam se u prvim pokušajima upotrebe kvantitativnih metoda morala upustiti u eksperimentiranje pri traženju sasvim novih putova, jer je u našoj historiografiji skromna upotreba statističkih podataka, i to uglavnom samo pri istraživanju ekonomskih činjenica.

Kad je ta namjera jednom postojala — a mislim da je ona nužnost za našu historiografiju — postavilo se pitanje koja područja istraživanja odabrati za testiranje tehničkog i metodskog pristupa i postizanje nove kvalitete istraživanja, a da to ujedno bude doprinos za objašnjenje elemenata najvažnijih povijesnih procesa u Hrvatskoj u 19. stoljeću.

Izbor je pao na povijest institucija koja danas izaziva značajni interes u evropskih historičarâ i sve se više širi. Razlog je tome dvostruk. Raznovrsni organizacijski oblici na svim područjima društvenog života jesu osnovni uvjet za mobilizaciju određenih društvenih slojeva u procesu modernizacije. Istraživanjem tih institucija može se obuhvatiti aktivnost »elitnih« grupa kao nosilaca procesa modernizacije. To je nešto sasvim novo prema događajnoj historiji koja samo priča o djelatnosti pojedinih »velikih« ličnosti. Na temelju toga načelnog shvaćanja odabrano je razdoblje 1860—1873. kao doba prijelaza iz feudalizma u novo uređenje kojim se stvara građansko kapitalističko društvo. Za to sam razdoblje, dakle, morala konstruirati serije, jer one ne postoje gotove u izvorima. Prikupljala sam zato podatke o pojedincima i institucijama, a zatim sam ih sistematizirala kako bih dobila serije koje se mogu kvantificirati, uspoređivati i referirati kvalitativnim istraživanjem.

U evropskoj historiografiji danas prevladava politička historiografija koja se bavi društvenom podlogom političkih stranaka, stvaranjem odluka političkih institucija. Postoje, primjerice, brojna kvantitativna istraživanja o zastupnicima pojedinih zakonodavnih tijela, o njihovom načinu glasanja, a i kolektivne biografije zastupnikâ. Politička historija, dakle, više nije samo priča o djelatnosti i idejama pojedinih vladara, predstavnikâ izvršne vlasti, zakonodavnih tijela i pogotovu ne samo o određenim istaknutim stranačkim vođama.

Nadam se zato da sam kvantitativnom analizom strukture i intenziteta sudjelovanja nosilaca raznovrsnih političkih institucija učinila korak prema novom shvaćanju političke historije u nas.

Smatram da analiza nosilaca privrednih institucija pridonosi identifikaciji snaga koje su najvažnije pri usmjeravanju procesa modernizacije.

Mislim također da sam dala prilog socijalnoj historiji kvantitativnog kretanja s obzirom na to da u nas postoje uglavnom samo rezultati istraživanja književnih, umjetničkih i znanstvenih djela pojedinih stvaralaca, te novinstva. Kvantitativna analiza nosilaca kulturnih institucija zacijelo širi pogled svakog istraživača na brojne do sada neuočene aspekte kulturnog života.

Naposljetku mislim da komparativna analiza nosilaca svih obrađivanih središnjih institucija pruža ne samo poticaj za daljnje produbljeno istraživanje društvene strukture cijele »elite« i za njezinu funkciju u procesu modernizacije nego da može biti prilog prevladavanju međusobno izoliranih »tunela« političke, privredne i kulturne historije koji još uvijek donekle obilježavaju hrvatsku historiografiju 19. stoljeća.

Na kraju moram reći da su moja istraživanja prva takve vrste u jugoslavenskoj historiografiji. Zato ovaj prilog ima zadaću da prikaže tehniku rada na serijama što sam je upotrebljavala u svojoj disertaciji, jer želim olakšati posao onim mladim historičarima koji se pripremaju pisati socijalnu historiju i znaju da su pri tom neophodne i kvantitativne metode. Nadam se da će oni naći strpljenja da prouče sustav mojih serija. Od onih koji se boje brojki i smatraju da treba i dalje ustrajati isključivo na opisu pojedinih događaja bez ulazanja u društvene strukture ne mogu očekivati interes za ovakvu »serijalnu« historiju.

Prilozi i tabele

PRILOG I.

POPIS INSTITUCIJA I LISTA

A. POLITIČKE INSTITUCIJE

1. *Banska konferencija 1860/61.*
- 1.1. Članovi Banske konferencije 1860/61.
2. *Hrvatski sabor 1861.*
- 2.1. Članovi Sabora iz građanske Hrvatske, ovjereni 15. IV — 1. VI 1861.
- 2.2. Članovi Sabora iz Vojne krajine, ovjereni do 1. VI 1861.
- 2.3. Članovi Sabora iz građanske Hrvatske, ovjereni naknadno 13. VII — 27. IX 1861.
- 2.4. Članovi Sabora koji su istupili 13. VII 1861 (unionisti).

- 2.5. Članovi Sabora koji su 5. VIII 1861. glasali da se dalje raspravlja o odnosima s Austrijom.
- 2.6. Članovi Sabora koji su 5. VIII 1861. glasali da se dalje ne raspravlja o odnosima s Austrijom.
3. *Banska konferencija 1865.*
- 3.1. Članovi Banske konferencije 1865.
4. *Hrvatski sabor 1865—1867.*
- 4.1. Članovi Sabora iz građanske Hrvatske i Vojne krajine, ovjereni 15. XII 1865 — 25. I 1866.
- 4.2. Članovi Sabora, ovjereni naknadno 20. II 1866 — 27. I 1867.
- 4.3. Članovi Sabora koji su glasali 27/28. I 1866. za osnovu adrese većine Odbora.
- 4.4. Članovi Sabora koji su glasali 27/28. I 1866. protiv osnove adrese većine Odbora.
- 4.5. Članovi Sabora koji su se uzdržali od glasanja 27/28. I 1866. o osnovi adrese većine Odbora.
- 4.6. Članovi Sabora koji su glasali 10. II 1866. za adresu.
- 4.7. Članovi Sabora koji su glasali 10. II 1866. protiv adrese.
- 4.8. Članovi Sabora koji su se uzdržali od glasanja 10. II 1866. o adresi.
- 4.9. Članovi Sabora koji su bili odsutni prilikom glasanja 10. II 1866. o adresi.
- 4.10. Članovi Sabora koji su glasali 15. II 1866. za Mrazovićeovu dopunu adrese.
- 4.11. Članovi Sabora koji su glasali 15. II 1866. protiv Mrazovićeove dopune adrese.
- 4.12. Članovi Sabora koji su se uzdržali od glasanja 15. II 1866. o Mrazovićevoj dopuni adrese.
- 4.13. Članovi Sabora koji su bili odsutni 15. II 1866. prilikom glasanja o Mrazovićevoj dopuni adrese.
- 4.14. Članovi Sabora koji su glasali 9. III 1866. za novu adresu.
- 4.15. Članovi Sabora koji su glasali 9. III 1866. protiv nove adrese.
- 4.16. Članovi Sabora koji su se uzdržali prilikom glasanja 9. III 1866. o novoj adresi.
- 4.17. Članovi Sabora koji su istupili 10. III 1866 (unionisti).
- 4.18. Članovi regnikolarne deputacije, izabrani 11. III 1866.
- 4.19. Članovi Sabora koji su glasali 18. XII 1866. za ustrajanje uz zak. čl. 42 : 1861.
- 4.20. Članovi Sabora koji su glasali 18. XII 1866. protiv ustrajanja uz zak. čl. 42 : 1861.
- 4.21. Članovi Sabora koji su glasali 18. XII 1866. protiv odaziva na Ugarski sabor.

- 4.22. Članovi Sabora koji su glasali 18. XII 1866. za odaziv na Ugarski sabor.
- 4.23. Članovi Sabora koji su se uzdržali od glasanja 18. XII 1866. o odazivu na Ugarski sabor.
5. *Hrvatski sabor 1868—1871.*
  - 5.1. Članovi Sabora, ovjerovljeni 15. I 1868.
  - 5.2. Članovi Sabora, koji su istupili 15. I 1868 (narodnjaci).
  - 5.3. Članovi Sabora, ovjerovljeni naknadno 1868—1871.
  - 5.4. Članovi regnikolarne deputacije, izabrani 30. I 1868.
6. *Hrvatski sabor 1872.*
  - 6.1. Članovi Sabora, koji su ovjerovljeni 19. I 1872.
7. *Hrvatski sabor 1872—1875.*
  - 7.1. Članovi Sabora, ovjerovljeni 4. VII 1872.
  - 7.2. Članovi Sabora, ovjerovljeni naknadno 1872—1875.
  - 7.3. Članovi regnikolarne deputacije izabrani 15. VII 1872.
  - 7.4. Članovi Sabora koji su glasali 5. IX 1873. za revidiranu Nagodbu.
  - 7.5. Članovi Sabora koji su glasali 5. IX 1873. protiv revidirane Nagodbe.
8. *Pozor 1860—1867.*
  - 8.1. Urednici *Pozora* 1860—1867.
  - 8.2. Suradnici *Pozora* 1860—1867.
  - 8.3. Pretplatnici *Pozora* u Vojnoj krajini (prema M. Mrazoviću).
9. *Novi Pozor 1867—1869.*
  - 9.1. Urednici *Novog Pozora* 1867—1869.
  - 9.2. Suradnici *Novog Pozora* 1867—1869.
10. *Zatočnik 1869—1871.*
  - 10.1. Urednici *Zatočnika* 1869—1871.
  - 10.2. Suradnici *Zatočnika* 1869—1871.
11. *Branik 1871.*
  - 11.1. Urednici *Branika* 1871.
  - 11.2. Suradnici *Branika* 1871.
12. *Obzor 1871—1873.*
  - 12.1. Urednici *Obzora* 1871—1873.
  - 12.2. Suradnici *Obzora* 1871—1873.

13. *Domobran 1864—1866.*
  - 13.1. Urednici *Domobrana* 1864—1866.
  - 13.2. Suradnici *Domobrana* 1864—1866.
  - 13.3. Pretplatnici *Domobrana* 1864—1866.
14. *Zvekan 1867.*
  - 14.1. Urednici *Zvekana* 1867.
  - 14.2. Suradnici *Zvekana* 1867.
  - 14.3. Pretplatnici *Zvekana* 1867.
15. *Hervat 1868—1869.*
  - 15.1. Urednici *Hervata* 1868—1869.
  - 15.2. Suradnici *Hervata* 1868—1869.
16. *Hrvatska 1871.*
  - 16.1. Urednici *Hrvatske* 1871.
  - 16.2. Suradnici *Hrvatske* 1871.
17. *Hrvatske novine 1867—1868.*
  - 17.1. Urednici *Hrvatskih novina* 1867—1868.
  - 17.2. Suradnici *Hrvatskih novina* 1867—1868.
18. *Sloga 1870—1871.*
  - 18.1. Urednici *Sloge* 1870—1871.
  - 18.2. Suradnici *Sloge* 1870—1871.
19. *Narod 1872—1873.*
  - 19.1. Urednici *Naroda* 1872—1873.
  - 19.2. Suradnici *Naroda* 1872—1873.
20. *Hrvatsko-slavonski dvorski dikasterij u Beču 1861—1862.*
  - 20.1. Funkcionari i činovnici Hrvatsko-slavonskog dvorskog dikasterija u Beču 1861—1862.
21. *Dvorska kancelarija za kraljevine Dalmaciju, Hrvatsku i Slavoniju u Beču 1862—1869.*
  - 21.1. Funkcionari i činovnici Dvorske kancelarije za kraljevine Dalmaciju, Hrvatsku i Slavoniju u Beču 1862—1869.
22. *Namjesničko vijeće za kraljevine Dalmaciju, Hrvatsku i Slavoniju 1861—1869.*

- 22.1. Funkcionari i činovnici Namjesničkog vijeća za kraljevine Dalmaciju, Hrvatsku i Slavoniju 1861—1869.
23. *Hrvatsko-slavonsko-dalmatinsko ministarstvo u Budimu 1869—1873.*
- 23.1. Funkcionari i činovnici Hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog ministarstva u Budimu 1869—1873.
24. *Hrvatsko-slavonsko-dalmatinska zemaljska vlada 1869—1873.*
- 24.1. Funkcionari i činovnici Hrvatsko-slavonsko-dalmatinske zemaljske vlade 1869—1873.
- 24.2. Funkcionari i činovnici računovodstva Zemaljske vlade 1869—1873.
- 24.3. Funkcionari i činovnici građevnog ureda Zemaljske vlade 1869—1873.
25. *Zemaljsko glavno zapovjedništvo za Vojnu krajinu 1860—1873.*
- 25.1. Funkcionari i činovnici Zemaljskog glavnog zapovjedništva za Vojnu krajinu 1869—1870.
- 25.2. Funkcionari i činovnici Zemaljske upravne oblasti za Vojnu krajinu 1871—1873.
- 25.3. Funkcionari i činovnici Vojne oblasti za krajinu 1871—1873.
26. *Banski stol 1861—1873.*
- 26.1. Funkcionari i činovnici Banskog stola 1861—1873.
27. *Stol sedmorice 1862—1873.*
- 27.1. Funkcionari i činovnici Stola sedmorice 1862—1873.

B. PRIVREDNE INSTITUCIJE

28. *Hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo 1860—1873.*
- 28.1. Utemeljitelji Hrvatsko-slavonskoga gospodarskog društva 1860—1873.
- 28.2. Članovi »Osrednjeg odbora« Hrvatsko-slavonskoga gospodarskog društva 1860—1873.
- 28.3. Članovi podružnih pododbora Hrvatsko-slavonskoga gospodarskog društva 1860—1873.
29. *Gospodarski list 1860—1873.*
- 29.1. Urednici *Gospodarskog lista* 1860—1873.
- 29.2. Suradnici *Gospodarskog lista* 1860—1873.
- 29.3. Pretplatnici *Gospodarskog lista* 1864—1867.
30. *Trgovačko-obrtnička komora 1860—1873.*

- 30.1. *Funkcionari Trgovacko-obrtničke komore 1860—1873.*
- 31. *Banska konferencija o željezničkom pitanju 1862.*
- 31.1. Članovi Banske konferencije o željezničkom pitanju 1862.
- 32. *Prva dalmatinsko-hrvatsko-slavonska gospodarska izložba 1864.*
- 32.1. Članovi »Osrednjeg odbora« Prve dalmatinsko-hrvatsko-slavonske gospodarske izložbe 1864.
- 32.2. Članovi izložbenih pododbora 1864.
- 33. *Sidra 1864—1865, 1867—1868.*
- 33.1. Urednici *Sidra* 1864—1865, 1867—1868.
- 33.2. Suradnici *Sidra* 1864—1865, 1867—1868.
- 34. *Radnički prijatelj 1874—1875.*
- 34.1. Urednici *Radničkog prijatelja* 1874—1875.
- 34.2. Suradnici *Radničkog prijatelja* 1874—1875.
- 35. *Prva hrvatska štedionica 1860—1873.*
- 35.1. Dioničari Prve hrvatske štedionice 1846.
- 35.2. Funkcionari Prve hrvatske štedionice 1860—1873.
- 36. *Hrvatska eskomptna banka 1868—1873.*
- 36.1. Dioničari Hrvatske eskomptne banke 1868.
- 36.2. Funkcionari Hrvatske eskomptne banke 1868—1873.
- 37. *Hrvatska komercijalna banka 1872—1873.*
- 37.1. Funkcionari Hrvatske komercijalne banke 1872—1873.
- 38. *Krajiški konzorcij za eksploataciju šuma i gradnju saobraćajnica 1869—1872.*
- 38.1. Članovi inicijativnog odbora za upis u Krajiški konzorcij 1869.
- 38.2. Utemeljitelji Krajiškog konzorcija kod štedionice u Sisku.
- 38.3. Članovi »Osrednjeg« i sisačkog odbora Krajiškog konzorcija.

C. KULTURNE INSTITUCIJE

- 39. *Matica ilirska 1860—1873.*
- 39.1. Utemeljitelji Matice ilirske 1860—1873.
- 39.2. Funkcionari Matice ilirske 1860—1873.

40. *Književnik 1864—1866.*
  - 40.1. Urednici *Književnika* 1864—1866.
  - 40.2. Suradnici *Književnika* 1864—1866.
  - 40.3. Pretplatnici *Književnika* 1864.
41. *Naše gore list 1861—1866.*
  - 41.1. Urednici *Naše gore lista* 1861—1866.
  - 41.2. Suradnici *Naše gore lista* 1861—1866.
42. *Dragoljub 1867—1868.*
  - 42.1. Urednici *Dragoljuba* 1867—1868.
  - 42.2. Suradnici *Dragoljuba* 1867—1868.
  - 42.3. Pretplatnici *Dragoljuba* 1867—1868.
43. *Vienac 1869—1873.*
  - 43.1. Urednici *Vienca* 1869—1873.
  - 43.2. Suradnici *Vienca* 1869—1873.
  - 43.3. Pretplatnici *Vienca* 1869 (dio)
44. *Društvo sv. Jeronima 1868—1873.*
  - 44.1. Utemeljitelji Društva sv. Jeronima 1868—1873.
  - 44.2. Funkcionari Društva sv. Jeronima 1868—1873.
  - 44.3. Povjerenici Društva sv. Jeronima 1870—1873.
45. *Danica. Koledar i ljetopis Društva sv. Jeronima 1869—1873.*
  - 45.1. Urednici *Danice* 1869—1873.
  - 45.2. Suradnici *Danice* 1869—1873.
46. *Narodno kazalište 1860—1873.*
  - 46.1. Članovi kazališnog odbora 1860—1873.
  - 46.2. Članovi glumačkog ansambla 1860/61—1872/73.
47. *Hrvatski glazbeni zavod 1860—1873.*
  - 47.1. Funkcionari Hrvatskog glazbenog zavoda 1860—1873.
  - 47.2. Podupirući članovi Hrvatskog glazbenog zavoda 1860—1873.
  - 47.3. Članovi izvodilačkog ansambla Hrvatskog glazbenog zavoda 1862/63.
  - 47.4. Utemeljitelji konzervatorija Hrvatskog glazbenog zavoda 1863.
48. *Umjetničko društvo 1868.*
  - 48.1. Članovi inicijativnog odbora za osnivanje Umjetničkog društva 1868.

- 48.2. Članovi odbora za pravila Umjetničkog društva 1868.
- 49. *Društvo za povjesnicu jugoslavensku 1860—1873.*
  - 48.1. Utemeljitelji Društva za povjesnicu jugoslavensku 1860—1873.
  - 49.2. Funkcionari Društva za povjesnicu jugoslavensku 1860—1873.
  - 49.3. Povjerenici Društva za povjesnicu jugoslavensku 1860—1873.
  - 49.4. Podupirući članovi Društva za povjesnicu jugoslavensku 1860—1873.
- 50. *Arhiv 1863—1875.*
  - 50.1. Urednici *Arhiva* 1863—1875.
  - 50.2. Suradnici *Arhiva* 1863—1875.
- 51. *Narodni muzej 1860—1873.*
  - 51.1. Utemeljitelji Narodnog muzeja 1849.
  - 51.2. Funkcionari i činovnici Narodnog muzeja 1860—1873.
  - 51.3. Povjerenici Narodnog muzeja 1868—1873.
- 52. *Pravoslavna akademija 1860—1874.*
  - 52.1. Profesori Pravoslavne akademije 1860/61—1873/74.
  - 52.2. Studenti Pravoslavne akademije 1860/61—1870/71.
- 53. *Sveučilište (1861—) 1874/75.*
  - 53.1. Članovi Gospodarskog odbora za osnivanje Sveučilišta 1861—1874.
  - 53.2. Utemeljitelji Sveučilišta 1861—1874.
  - 53.3. Profesori Sveučilišta 1874/75.
- 54. *Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (1861—) 1866—1873.*
  - 54.1. Članovi Gospodarskog odbora za osnivanje JAZU 1861—1867.
  - 54.2. Utemeljitelji JAZU 1861—1867.
  - 54.3. Pravi članovi JAZU 1866—1873.
  - 54.4. Dopisujući članovi JAZU 1870—1873.
  - 54.5. Funkcionari JAZU 1866—1873.
- 55. *Znanstvena izdanja JAZU (Rad, Starine, Stari pisci hrvatski, Različita izdanja) 1867—1873.*
  - 55.1. Urednici znanstvenih izdanja JAZU 1867—1873.
  - 55.2. Suradnici znanstvenih izdanja JAZU 1867—1873.
- 56. *Hrvatsko-slavonsko-dalmatinski Zemaljski arhiv*
  - 56.1. Funkcionari Zemaljskog arhiva 1860—1873.

Tabela 1.

PREGLED REZULTATA USPOREDBE SABORSKIH GRUPA SERIJE 2.5 I SERIJE 2.6 U POGLEDU SURADNJE U POLITIČKIM GLASILIMA 1860—1873. GODINE

A. 2.5

Serija 2.5	NS	SNS	PS	US	Svega:	
	8.1—12.2	13.1—13.3	14.1—16.2	17.1—19.2	Da	Ne
BP 9	3	4	0	2	9	0
CH 23	7	8	0	4	19	4
CS 7	1	2	0	0	3	4
VK 7	0	0	0	0	0	7
Svega 46	11	14	0	6	31	15

B. 2.6

Serija 2.6	NS	SNS	PS	US	Svega:	
	8.1—12.2	13.1—13.3	14.1—16.2	17.1—19.2	Da	Ne
BP 0	0	0	0	0	0	0
CH 38	6	0	2	1	9	29
CS 4	0	0	0	0	0	4
VK 27	3	0	0	0	3	24
Svega 69	9	0	2	1	12	57

Legenda: BP = banski pozvanik;
 CS = zastupnik civilne
 NS = Narodna stranka;
 PS = Pravaška stranka;

CH = zastupnik civilne Hrvatske;
 Slavonije; VK = zastupnik Vojne krajine;
 SNS = Samostalna narodna stranka;
 US = Unionistička stranka.

22 Tabela 2.

USPOREDNI PREGLED AKTIVNOSTI ČLANOVA BANSKIHKONFERENCIJA I HRVATSKIH SABORA 1860-1873.

Oznaka serije	Naziv institucije	Godine	1.1	2.1+2.3	2.2	3.1	4.1+4.2 (bez VK)	4.1+4.2 (VK)	5.1+5.3	6.1	7.1+7.2
1.1	Banska konferencija	1860/61.	45	27	—	13	22	—	13	4	15
2.1+2.3	Hrvatski sabor (bez VK)	1861.	27	174	—	21	60	—	42	14	41
2.2	Zastupnici VK	1861.	—	—	55	—	3	—	—	1	1
3.1	Banska konferencija	1865.	13	21	—	31	17	—	10	6	10
4.1+4.2	Hrvatski sabor (bez VK)	1865-1867.	22	60	3	17	187	—	59	30	33
4.1+4.2	Zastupnici VK	1865-1867.	—	—	—	—	—	53	—	—	—
5.1+5.3	Hrvatski sabor	1868-1871.	13	42	—	10	59	—	100	20	50
6.1	Hrvatski sabor	1872.	4	14	1	6	30	—	20	70	20
7.1+7.2	Hrvatski sabor	1872-1875.	15	41	1	10	33	—	50	20	128
Svega aktivnosti		1860-1873.	94	205	5	77	224	—	194	95	170
Faktor prosječne aktivnosti:											
	— konferencije:	1861-1865.	2,09	—	—	2,48	—	—	—	—	—
	— sabori:	1861-1873.	—	1,18	0,09	—	1,20	0,00	1,94	1,36	1,33

Tabela 3.

PREGLED AKTIVNOSTI SURADNIKA POLITIČKIH GLASILA 1860—1873. S AKCENTOM NA PROSJEČNOM
FAKTORU SURADNJE

Oznaka serije	Naziv glasila	Godine	Svega osoba	Trajanje suradnje u godinama:							Svega aktivnosti	Faktor aktivnosti u god.
				1	2	3	4	5	6	7		
8.2	<i>Pozor</i>	1860—1867.	76	51	14	6	1	2	1	1	124	1,63
9.2	<i>N. Pozor</i>	1867—1869.	8	6	1	1	x	x	x	x	11	1,37
10.2	<i>Zatočnik</i>	1869—1871.	19	15	3	1	x	x	x	x	24	1,27
11.2	<i>Branik</i>	1871.	5	5	x	x	x	x	x	x	5	1,00
12.2	<i>Obzor</i>	1871—1873.	27	21	5	1	x	x	x	x	34	1,26
13.2	<i>Domobran</i>	1864—1866.	51	43	5	3	x	x	x	x	62	1,22
14.2	<i>Zvekan</i>	1867.	3	3	x	x	x	x	x	x	3	1,00
15.2	<i>Hrvat</i>	1868—1869.	2	—	2	x	x	x	x	x	4	2,00
16.2	<i>Hrvatska</i>	1871.	2	2	x	x	x	x	x	x	2	1,00
17.2	<i>Hrvatske novine</i>	1867—1868.	22	16	6	x	x	x	x	x	28	1,27
18.2	<i>Sloga</i>	1870—1871.	39	36	3	x	x	x	x	x	42	1,08
19.2	<i>Narod</i>	1872—1873.	107	89	18	x	x	x	x	x	125	1,17
Svega aktivnosti			361	286	57	12	1	2	1	1	464	1,28

PRILOG II.

POPIS ČLANOVA VODEĆE GRUPE, S OZNAKAMA LISTA NA
KOJIMA SU PRISUTNI (Odabrani primjeri)

Osobni broj	Prezime i ime	Oznaka lista (scrija) na kojima su prisutni
0139	Baltić Mojsije	2.1, 2.5, 4.2, 4.19, 4.21, 13.3, 22.1, 28.1, 28.2, 29.3, 31.1, 42.3, 49.1, 49.2, 53.1, 54.1, 54.2
0227	Bedeković Koloman	1.1, 2.1, 2.3, 2.4, 4.1, 4.5, 4.6, 4.10, 4.15, 4.17, 4.19, 4.22, 5.1, 5.4, 23.1, 24.1, 27.1, 28.1, 28.2, 28.3, 29.3, 32.2, 39.1, 44.1, 46.1, 49.1
0583	Crnadak Đuro	1.1, 7.1, 7.4, 29.3, 30.1, 32.1, 36.1, 36.2, 38.2, 39.1, 39.2, 42.3, 46.1, 47.2, 49.1, 53.2, 54.2
0942	Fink Eduard	28.3, 29.2, 29.3, 32.2, 39.1, 42.3, 44.3, 49.3, 49.4, 51.1, 53.2, 54.2
0992	Frgan Vjekoslav	2.1, 2.6, 3.1, 35.1, 35.2, 39.1, 42.3, 46.1, 47.2, 51.1
1229	Haulik Juraj	1.1, 2.1, 2.5, 3.1, 4.1, 4.3, 4.8, 4.12, 4.14, 4.19, 4.21, 5.1, 13.3, 28.1, 29.3, 39.1, 42.3, 44.1, 47.4, 49.1, 51.1, 53.2, 54.2
1432	Jakić Antun	2.2, 2.6, 4.1, 4.3, 4.7, 4.10, 4.14, 4.19, 4.21, 6.1, 7.1, 7.3, 7.4, 8.2, 9.2, 29.2, 29.3, 30.1, 31.1, 32.1, 32.2, 33.1, 33.2, 36.1, 38.2, 38.3, 39.1, 39.2, 41.2, 42.3, 49.1, 51.1, 53.1, 54.1, 54.2
1956	Krestić Nikola	3.1, 6.1, 7.1, 7.3, 7.4, 13.3, 35.2, 36.1, 37.1, 38.2, 42.3, 49.1, 51.1
2432	Mažuranić Ivan	1.1, 2.1, 2.5, 4.1, 4.3, 4.8, 4.12, 4.14, 4.19, 4.21, 6.1, 7.1, 7.3, 13.2, 13.3, 20.1, 21.1, 29.3, 37.1, 38.2, 38.3, 39.1, 39.2, 42.3, 44.1, 49.4
3662	Strossmayer Josip Juraj	1.1, 2.1, 2.5, 4.1, 4.3, 4.7, 4.10, 4.14, 4.18, 4.19, 4.21, 7.1, 7.3, 8.2, 28.1, 28.2, 29.3, 31.1, 39.1, 42.3, 44.1, 47.2, 47.4, 49.1, 53.2, 54.2, 54.5

Osobni broj	Prezime i ime	Oznaka lista (serija) na kojima su prisutni
4125	Vancaš Aleksandar	13.3, 28.1, 28.2, 29.3, 35.1, 35.2, 39.1, 42.3, 47.1, 47.2, 47.4, 51.1, 54.2
4270	Vranjican Nikola	13.3, 28.1, 29.3, 39.1, 42.3, 44.1, 49.1, 53.2, 54.2
4494	Žužel Franjo	2.1, 2.5, 4.1, 4.7, 4.10, 4.14, 4.19, 4.21, 28.3, 29.2, 29.3, 39.1, 42.3, 49.4, 51.1, 53.2, 54.2

PRILOG III.

PREGLED UDJELA ČLANOVA VODEĆE GRUPE U UKUPNOM SASTAVU POJEDINIH LISTA

Oznaka liste	Ukupni sastav liste	Udio članova vodeće grupe	
		u broju	u postotku
1.1	45	27	60,00
2.1	144	59	40,97
2.2	55	2	3,64
2.3	45	12	26,08
2.4	42	13	30,95
2.5	46	27	58,70
2.6	69	12	11,32
3.1	31	20	64,12
4.1	218	58	26,60
4.2	22	2	9,09
4.3	139	32	23,02
4.4	7	3	42,86
4.5	46	15	32,61
4.6	78	28	35,90
4.7	22	8	36,36
4.8	91	18	19,78
4.9	23	3	13,04
4.10	74	24	32,43
4.11	9	2	22,22
4.12	88	17	19,32

Oznaka liste	Ukupni sastav liste	Udio članova vodeće grupe	
		u broju	u postotku
4.13	44	13	29,55
4.14	64	26	40,63
4.15	56	19	33,93
4.16	1	0	0,00
4.17	34	12	35,29
4.18	12	11	91,67
4.19	132	47	35,61
4.20	1	0	0,00
4.21	86	32	37,21
4.22	43	15	34,88
4.23	4	1	25,00
5.1	89	37	41,57
5.2	14	5	35,71
5.3	28	5	17,86
5.4	12	10	83,33
6.1	70	25	35,71
7.1	110	37	33,64
7.2	18	7	38,89
7.3	12	11	91,67
7.4	80	28	35,00
7.5	10	1	10,00
8.1	5	4	80,00
8.2	76	34	44,74
8.3	109	1	0,92
9.1	2	1	50,00
9.2	8	4	50,00
10.1	1	1	100,00
10.2	19	7	36,84
11.1	2	0	0,00
11.2	5	1	20,00
12.1	2	0	0,00
12.2	27	5	18,52
13.1	1	1	100,00
13.2	51	15	29,41
13.3	244	28	11,47
14.1	2	0	0,00
14.2	3	1	33,34
14.3	10	0	0,00
15.1	1	0	0,00
15.2	2	1	50,00
16.1	3	0	0,00
16.2	3	1	33,34
17.1	1	0	0,00
17.2	22	4	18,18
18.1	1	0	0,00

Oznaka liste	Ukupni sastav liste	Udio članova vodeće grupe	
		u broju	u postotku
18.2	39	9	23,08
19.1	1	0	0,00
19.2	107	4	3,74
20.1	12	2	16,67
21.1	34	5	14,70
22.1	61	12	19,67
23.1	36	5	13,89
24.1	80	15	18,75
24.2	52	0	0,00
24.3	26	0	0,00
25.1	286	2	0,70
25.2	96	0	0,00
25.3	118	1	0,84
26.1	84	9	10,71
27.1	20	9	45,00
28.1	45	22	48,89
28.2	41	22	53,66
28.3	128	20	15,62
29.1	3	3	100,00
29.2	94	17	18,08
29.3	795	70	8,81
30.1	59	6	10,17
31.1	40	19	47,50
32.1	35	8	22,86
32.2	349	26	7,45
33.1	1	1	100,00
33.2	5	3	60,00
34.1	3	0	0,00
34.2	6	0	0,00
35.1	51	8	15,69
35.2	65	10	15,38
36.1	56	11	19,65
36.2	14	4	28,58
37.1	8	2	25,00
38.1	12	0	0,00
38.2	62	10	16,13
38.3	14	4	28,58
39.1	264	49	18,57
39.2	37	20	54,05
40.1	3	3	100,00
40.2	38	11	28,94
40.3	156	18	11,54
41.1	1	1	100,00
41.2	87	8	9,20
42.1	1	1	100,00

Oznaka liste	Ukupni sastav liste	Udio članova vodeće grupe	
		u broju	u postotku
42.2	104	14	13,46
42.3	658	58	8,81
43.1	4	2	50,00
43.2	73	13	17,81
43.3	54	0	0,00
44.1	48	12	25,00
44.2	15	3	20,00
44.3	106	5	4,71
45.1	1	0	0,00
45.2	16	3	18,75
46.1	41	29	70,73
46.2	164	3	1,83
47.1	28	5	17,86
47.2	254	24	9,45
47.3	34	0	0,00
47.4	15	7	46,67
48.1	20	6	30,00
48.2	6	2	33,34
49.1	65	22	33,84
49.2	13	8	61,54
49.3	73	8	10,90
49.4	462	44	9,52
50.1	1	1	100,00
50.2	34	7	20,59
51.1	80	27	33,75
51.2	9	3	33,34
51.3	64	1	1,56
52.1	24	5	20,83
52.2	189	0	0,00
53.1	13	11	84,62
53.2	539	24	4,45
53.3	27	2	7,41
54.1	13	11	84,62
54.2	442	58	13,12
54.3	22	16	72,73
54.4	30	1	3,34
54.5	6	4	66,66
55.1	5	4	80,00
55.2	36	14	38,88
56.1	11	2	18,18
Ukupno	10.139	1.742	17,18

Tabela 4.

UDIO ČLANOVA VODEĆE GRUPE NA POJEDINIM LISTAMA PREMA
KATEGORIJI UDJELA PO STUPNJU AKTIVNOSTI

Kategorija udjela (u postotku)	Oznaka lista
90 — 100	4.18, 7.3, 10.1, 13.1, 29.1, 33.1, 40.1, 41.1, 42.1, 50.1
80 — 90	5.4, 8.1, 53.1, 54.1, 55.1
70 — 80	46.1, 54.3
60 — 70	1.1, 3.1, 33.2, 49.2, 54.5
50 — 60	2.5, 9.1, 9.2, 15.2, 28.2, 39.2, 43.1, 47.4
40 — 50	2.1, 4.4, 4.14, 5.1, 8.2, 27.1, 28.1, 31.1
30 — 40	2.4, 4.5, 4.6, 4.7, 4.10, 4.15, 4.17, 4.19, 4.21, 4.22, 5.2, 6.1, 7.1, 7.2, 7.4, 10.2, 14.2, 16.2, 48.1, 48.2, 49.1, 51.1, 51.2, 55.2
20 — 30	2.3, 4.1, 4.3, 4.11, 4.13, 4.23, 11.2, 13.2, 18.2, 32.1, 36.2, 37.1, 38.3, 40.2, 44.1, 50.2, 52.1
10 — 20	2.6, 4.8, 4.9, 4.12, 5.3, 7.5, 13.3, 17.2, 20.1, 21.1, 22.1, 23.1, 24.1, 26.1, 28.3, 30.1, 35.1, 35.2, 36.1, 38.2, 39.1, 40.3, 42.2, 43.2, 45.2, 47.1, 49.3, 54.2, 56.1, 44.2
0,01 — 10	2.2, 4.2, 9.1, 19.2, 25.1, 25.3, 29.2, 29.3, 32.2, 41.2, 42.3, 46.2, 47.2, 49.4, 51.3, 53.2, 53.3, 54.4, 44.3, 8.3
0,00	4.16, 4.20, 11.1, 12.1, 14.1, 14.3, 15.1, 17.1, 18.1, 19.1, 24.2, 24.3, 25.2, 34.1, 34.2, 16.1, 38.1, 43.3, 45.1, 47.3, 52.2

Tabela 5.

SINTETSKI PREGLED SKUPINA LISTA PREMA SKUPINI
AKTIVNOSTI ČLANOVA VODEĆE GRUPE

Kategorija udjela (u postotku)	Broj lista	Ukupni sastav lista	Udio članova vodeće grupe	
			u broju	u postotku
veoma aktivni (70 — 100)	17	147	119	80,95
srednje aktivni (40 — 70)	21	740	355	47,97
slabo aktivni (0,01 — 40)	91	8.574	1.268	14,48
neaktivni (0,00)	21	498	0	0,00
Ukupno	150	10.139	1.742	17,18

PRILOG IV.

POIMENIČNI POPIS LISTA PO SINTETSKIM SKUPINAMA
AKTIVNOSTI ČLANOVA VODEĆE GRUPE

I. *Veoma aktivni (70 — 100%)*.

4.18	Članovi regnikolarne deputacije, izabrani 11. III 1866.	(12 : 11)
5.4	Članovi regnikolarne deputacije, izabrani 30. I 1868. . .	(12 : 10)
7.3	Članovi regnikolarne deputacije, izabrani 15. VII 1872.	(12 : 11)
8.1	Urednici <i>Pozora</i> 1860—1867.	(5 : 4)
10.1	Urednici <i>Zatočnika</i> 1869—1871.	(1 : 1)
13.1	Urednici <i>Domobrana</i> 1864—1866.	(1 : 1)
29.1	Urednici <i>Gospodarskog lista</i> 1860—1873.	(3 : 3)
33.1	Urednici <i>Sidra</i> 1864—1865, 1867—1868.	(1 : 1)
40.1	Urednici <i>Književnika</i> 1864—1866.	(3 : 3)
41.1	Urednici <i>Naše gore lista</i> 1861—1866.	(1 : 1)

42.1	Urednici <i>Dragoljuba</i> 1867—1868.	(1 : 1)
46.1	Članovi kazališnog odbora 1860—1873.	(41 : 29)
50.1	Urednici <i>Arkiva</i> 1863—1875.	(1 : 1)
53.1	Članovi Gospodarskog odbora za osnivanje Sveučilišta 1861—1867.	(13 : 11)
54.1	Članovi Gospodarskog odbora za osnivanje JAZU 1861— —1867.	(13 : 11)
54.3	Pravi članovi JAZU 1866—1873.	(22 : 16)
55.1	Urednici znanstvenih izdanja JAZU 1867—1873.	(5 : 4)

II. *Srednje aktivni (40 — 70%)*.

1.1	Članovi Banske konferencije 1860/61.	(45 : 27)
2.1	Članovi Sabora iz građanske Hrvatske, ovjerenjeni 15. IV — 1. VI 1861.	(144 : 59)
2.5	Članovi Sabora koji su 5. VIII 1861. glasali da se dalje raspravlja o odnosima s Austrijom	(46 : 27)
3.1	Članovi Banske konferencije 1865.	(31 : 20)
4.4	Članovi Sabora koji su glasali 27/28. I 1866. protiv osnove adrese većine Odbora	(7 : 3)
4.14	Članovi Sabora koji su glasali 9. III 1866. za novu adresu	(64 : 26)
5.1	Članovi Sabora, ovjerenjeni 15. I 1868.	(89 : 37)
8.2	Suradnici <i>Pozora</i> 1860—1867.	(76 : 34)
9.1	Urednici <i>Novog Pozora</i> 1867—1869.	(2 : 1)
9.2	Suradnici <i>Novog Pozora</i> 1867—1869.	(8 : 4)
15.2	Suradnici <i>Hervata</i> 1868—1869.	(2 : 1)
27.1	Funkcionari i činovnici Stola sedmorice 1862—1873.	(20 : 9)
28.1	Utemeljitelji Hrvatsko-slavonskog gospodarskog društva 1860—1873.	(45 : 22)
28.2	Članovi »Osrednjeg odbora« Hrvatsko-slavonskog gospo- darskog društva 1860—1873.	(41 : 22)
31.1	Članovi Banske konferencije o željezničkom pitanju 1862.	(40 : 19)
33.2	Suradnici <i>Sidra</i> 1864—1865, 1867—1868.	(5 : 3)
39.2	Funkcionari Matice ilirske 1860—1873.	(37 : 20)
43.1	Urednici <i>Vienca</i> 1869—1873.	(4 : 2)
47.4	Utemeljitelji konzervatorija Hrvatskog glazbenog zavo- da 1863.	(15 : 7)
49.2	Funkcionari Društva za povjesnicu jugoslavensku 1860— —1873.	(13 : 8)
54.5	Funkcionari JAZU 1860—1873.	(6 : 4)

III. *Neaktivni*

4.16	Članovi Sabora koji su se uzdržali prilikom glasanja 9. III 1866. o novoj adresi	(1 : 0)
------	---	----------

4.20	Članovi Šabóra koji su glásali 18. XII 1866. protiv ustrajanja uz zak. čl. 42/1861.	(1 : 0)
11.1	Urednici <i>Branika</i> 1871.	(2 : 0)
12.1	Urednici <i>Obzora</i> 1871—1873.	(2 : 0)
14.1	Urednici <i>Zvekana</i> 1867.	(2 : 0)
14.3	Pretplatnici <i>Zvekana</i> 1867.	(10 : 0)
15.1	Urednici <i>Hervata</i> 1868—1869.	(1 : 0)
16.1	Urednici <i>Hervatske</i> 1871.	(3 : 0)
17.1	Urednici <i>Hervatskih novina</i> 1867—1868.	(1 : 0)
18.1	Urednici <i>Sloge</i> 1870—1871.	(1 : 0)
19.1	Urednici <i>Naroda</i> 1872—1873.	(1 : 0)
24.2	Funkcionari i činovnici računovodstva Zemaljske vlade 1869—1873.	(52 : 0)
24.3	Funkcionari i činovnici građevnog ureda Zemaljske vlade 1869—1873.	(26 : 0)
25.2	Funkcionari i činovnici Zemaljske upravne oblasti za Vojnu krajinu 1871—1873.	(96 : 0)
34.1	Urednici <i>Radničkog prijatelja</i> 1874—1875.	(3 : 0)
34.2	Suradnici <i>Radničkog prijatelja</i> 1874—1875.	(6 : 0)
38.1	Članovi inicijativnog odbora za upis u Krajiški konzorcij 1869.	(12 : 0)
43.3	Pretplatnici <i>Vienca</i> 1869—1873.	(54 : 0)
45.1	Urednici <i>Danice</i> 1869—1873.	(1 : 0)
47.3	Članovi izvodilačkog ansambla Hrvatskog glazbenog zavoda 1862/63.	(34 : 0)
52.2	Studenti Pravoslavne akademije 1860/61—1870/71.	(189 : 0)

Tabela 6.

SINTETSKI PREGLED SKUPINA LISTA PREMA STUPNJU AKTIVNOSTI
ČLANOVA VODEĆE GRUPE I PREMA GRUPAMA INSTITUCIJA

Kategorije udjela (u postotku)	Broj lista po grupama institucija					Svega
	A/1	A/2	A/3	B	C	
veoma aktivni (70 — 100)	6	0	0	2	9	17
srednje aktivni (40 — 70)	7	4	1	4	5	21
slabo aktivni (0,01 — 40)	29	11	8	13	30	91
neaktivni (0,00)	2	9	3	3	4	21
Ukupno	44	24	12	22	48	150

Legenda: A/1 = sabori i banske konferencije (Serije 1.1—7.5)
 A/2 = politička glasila (Serije 8.1—19.2)
 A/3 = administrativne i sudske institucije (Serije 20.1—27.1)
 B = privredne institucije
 C = kulturne institucije

Tablica 7.

SASTAV ČLANOVA VODEĆE GRUPE PO GENERACIJSKOJ
(DOBNOJ) STRUKTURI

Dob u 1860. (u godinama)	U broju	U postotku	
		ukupno	bez »nepoznato«
<i>Mlada generacija</i>			
do — 20	—	—	—
21 — 25	6	5,66	6,60
Svega	6	5,66	6,60
<i>Srednja generacija</i>			
26 — 30	4	3,77	4,40
31 — 35	17	16,04	18,68
36 — 40	18	16,98	19,78
Svega	39	36,79	42,86
<i>Starija generacija</i>			
41 — 45	19	17,92	20,88
46 — 50	13	12,26	14,28
51 — 55	5	4,73	5,50
56 — 60	6	5,66	6,60
Svega	43	40,57	47,26
<i>Najstarija generacija</i>			
61 — 65	—	—	—
66 — 70	1	0,94	1,09
71 — 75	2	1,89	2,19
Svega	3	2,83	3,28
Nepoznato	15	14,15	—
Sveukupno	106	100,00	100,00

Tabela 8.

SASTAV ČLANOVA VODEĆE GRUPE PO TERITORIJALNOJ
STRUKTURI PORIJEKLA

Mjesto ili regija rođenja	U broju	U postotku	
		ukupno	bez »nepoznato«
Grad Zagreb	16	15,10	16,32
Županija Zagreb	17	16,04	17,35
Županija Rijeka	8	7,55	8,18
Županija Varaždin	13	12,27	13,26
Županija Križevci	7	6,61	7,14
Županija Požega	11	10,38	11,22
Županija Virovitica	2	1,88	2,04
Županija Srijem	3	2,83	3,06
Pukovnija lička	1	0,94	1,02
Pukovnija otočka	3	2,83	3,06
Pukovnija slunjska	1	0,94	1,02
Pukovnija ogulinska	0	0,00	0,00
Pukovnija I. Banska	1	0,94	1,02
Pukovnija II. Banska	3	2,83	3,06
Pukovnija gjurgjevačka	1	0,94	1,02
Pukovnija križevačka	1	0,94	1,02
Pukovnija gradiška	0	0,00	0,00
Pukovnija brodska	4	3,78	4,08
Pukovnija petrovaradinska	1	0,94	1,02
Dalmacija	1	0,94	1,02
Istra	0	0,00	0,00
Austrija (Češka)	3	2,83	3,08
Ugarska	1	0,94	1,02
Nepoznato	8	7,55	—
Ukupno	106	100,00	100,00

Tabela 9.

SASTAV ČLANOVA VODEĆE GRUPE PO TERITORIJALNOJ
STRUKTURI DJELOVANJA

Glavno mjesto ili regija djelovanja 1860—1873.	U broju	U postotku			
		ukupno		bez »nepoznato«	
<i>Grad Zagreb</i>	58	54,72		57,42	
<i>Civilna Hrvatska</i>					
Bjelovar	1	0,94		0,99	
Brdovec	1	0,94		0,99	
Čanjevo	1	0,94		0,99	
Dugo Selo	1	0,94		0,99	
Gor. Rijeka	1	0,94		0,99	
Ivanec	2	1,88		1,98	
Karlovac	1	0,94		0,99	
Križevci	6	5,66		5,94	
Modruš Potok	1	0,94		0,99	
Radoboj	1	0,94		0,99	
Senj	1	0,94		0,99	
Severin	2	1,88		1,98	
Sisak	1	0,94		0,99	
Sv. Ivan	1	0,94		0,99	
Varaždin	3	2,83		2,97	
Vel. Bukovac	1 25	0,94	23,58	0,99	24,75
<i>Civilna Slavonija</i>					
Đakovo	2	1,88		1,98	
Erdevik	1	0,94		0,99	
Osijek	2	1,88		1,98	
Požega	3 8	2,83	7,55	2,97	7,92
<i>Hrvatska Vojna krajina</i>					
pukovnija otočka	1	0,94		0,99	
pukovnija gjurgjevačka	1 2	0,94	1,88	0,99	1,98
Slavonska Vojna krajina	0 0	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Grad Rijeka</i>	3		2,83		2,97
<i>Grad Beč</i>	5		4,72		4,96
<i>Nepoznato</i>	5		4,72	—	—
Ukupno	106	100,00		100,00	